



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยขอเสนอสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำราและ
รายงานการวิจัยต่าง ๆ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา
ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตัว การออกกลางคัน
ภูมิหลังทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิธีการเข้าศึกษา
ในสถาบันอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับเจตคติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา
ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Prince of Songkla University)

ความหมาย ตราประจำมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พระมหาพิชัยมงกุฎ คือ ศิราภรณ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญ แสดงว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์

จักรกับตรีศูล คือ ตราเครื่องหมายประจำราชวงศ์จักรี

ม.อ. คือ อักษรย่อ จากพระนามเดิมของสมเด็จพระบรมราชชนก

เจ้าฟ้า "มหิตลอลดลยเดช"

สงขลานครินทร์ คือ พระนามฐานันดรศักดิ์ ที่พระบรมราชชนก (พระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5) โปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้าฟ้า
"มหิตลอลดลยเดช" ดำรงพระนามอิสริยยศฐานันดรศักดิ์เป็นเจ้ากรม
โดยพระราชทานชื่อเมืองสงขลาเป็นพระนามทรงกรม เพื่อเป็นเกียรติ
แก่เมืองสงขลา เมื่อ พ.ศ. 2446 เสมือนเป็นเจ้าแห่งนครสงขลา
(มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2532 : 1)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของภาคใต้ที่ได้จัดตั้งขึ้นในสมัยที่มีการเร่งรัดพัฒนาประเทศ และรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกสู่ภูมิภาค เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาในท้องถิ่น และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและประเทศชาติ มหาวิทยาลัยจัดตั้งเสร็จเรียบร้อยและมีพระราชบัญญัติประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 4 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2511 โดยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีเจตนาแต่เริ่มก่อตั้งที่จะให้เป็นมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต โดยมีคณะให้เลือกศึกษา 12 คณะ โดยมีสถานศึกษา ดังนี้

1. วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบลคอหงส์ ถนนกาญจนาภิเษย์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีคณะวิชาที่เปิดสอน คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติและคณะเภสัชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย

2. วิทยาเขตปัตตานี ตั้งอยู่ที่ตำบลรูสะมิแล ถนนเจริญประดิษฐ์ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาด้านศิลปะและวัฒนธรรม มีคณะวิชาที่เปิดสอน คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. วิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ตั้งอยู่ที่ตำบลสะพานหิน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพพระคัมภีร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและอนุปริญญาตามความต้องการของท้องถิ่น ในลักษณะที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป สาขาวิชาที่เปิดสอนมี เทคโนโลยียาง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การโรงแรมและการท่องเที่ยว เทคนิคการเกษตร การเหมืองแร่ และศิลปประยุกต์

การสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4-6 ปี ดังนี้

1. วิธีรับตรง เป็นการสอบคัดเลือกนักเรียนในภาคใต้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย อันเป็นการสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยในการที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนใน 14 จังหวัดภาคใต้ให้มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น วิธีนี้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2516 ซึ่งในระยะแรก ๆ ให้โควตาเฉพาะนักเรียนที่เรียนดีในชั้น ม.ศ. 5 โดยจัดสรรให้

ร้อยละ 10 ของจำนวนที่รับได้ทั้งหมด ต่อมาเปิดโอกาสให้นักเรียนในภาคใต้สอบแข่งขันเข้าเรียนได้อย่างเสมอภาค โดยรับได้ร้อยละ 30 ในปีพ.ศ. 2518 แล้วเพิ่มเป็นร้อยละ 40 ในปี พ.ศ. 2519 จนถึงปัจจุบันสามารถรับได้ร้อยละ 50 ของทุกคณะวิชาของจำนวนที่รับทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2527 เปิดโอกาสให้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาสุดท้ายของการศึกษาระบบการศึกษานักใหญ่มีสิทธิ์สมัครสอบด้วย พร้อมกันนี้มหาวิทยาลัยได้กระจายสนามสอบออกไปทุกจังหวัดในภาคใต้ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สมัครสอบอย่างทั่วถึง

สำหรับปีการศึกษา 2531 มหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการอำนวยการสอบคัดเลือกนักเรียนในภาคใต้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยวิธีรับตรง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2530 : 1-30) ได้มีประกาศเกี่ยวกับการสอบคัดเลือก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การสอบคัดเลือกนักเรียนในภาคใต้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยวิธีรับตรงปีการศึกษา 2531 สามารถรับนักศึกษาได้ 842 คน เข้าศึกษาในคณะ/ประเภทวิชา รวม 40 คณะ/ประเภทวิชา ผู้ที่มีสิทธิ์สมัครสอบคัดเลือกจะต้องมีสัญชาติไทย หากเป็นนักเรียนภาคปกติหรือนักเรียนในโครงการส่งเสริมนักเรียนที่เรียนเก่งในโรงเรียน ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 ของโรงเรียนสามัญในจังหวัดภาคใต้ และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หากเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่อายุสามัญ ต้องเป็นผู้ที่ได้ศึกษาอยู่ในระดับ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในจังหวัดภาคใต้ โดยผู้สมัครสอบมีสิทธิ์เลือกสมัครได้ไม่เกิน 3 คณะ/ประเภทวิชา โดยให้เลือกสมัครสอบสายวิทยาศาสตร์หรือสายศิลปศาสตร์สายใดสายหนึ่ง ตามลำดับความต้องการก่อนหลัง ผู้ที่จะได้รับการจัดสรรที่นั่งในมหาวิทยาลัยต้องมีคะแนนสอบข้อเขียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของคะแนนรวมทั้งหมด และเพื่อให้มีการกระจายของโรงเรียนที่นักเรียนสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้มากขึ้น มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มผู้สมัครสอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 รับจำนวนร้อยละ 20 ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดที่คณะ/ประเภทวิชาที่จะรับได้ในปีนั้น ๆ ซึ่งผู้ที่มีสิทธิ์อยู่ในกลุ่มที่ 1 จะต้องมีผลการศึกษา คือ ดัชนีสะสมประจำภาคแรก ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในลำดับที่สูงสุดในจำนวนร้อยละ 10 ในสายวิทยาศาสตร์และร้อยละ 10 ในสายศิลปศาสตร์ ของจำนวนผู้สมัครทั้งหมดแต่ละโรงเรียน หากปรากฏว่าดัชนีสะสมของลำดับที่สูงที่สุดท้ายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ข้างต้นมีเท่ากันมากกว่า 1 คน ให้ตัดสินด้วยดัชนีการสอบประจำ

ภาคการศึกษาแรกของมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของผู้สมัครสอบนั้น ๆ เศษของผู้สมัครในกลุ่มนี้จะเป็นเท่าใดก็ตามให้คิดเป็น 1 ตัวอย่างเช่น โรงเรียนหนึ่งที่มีผู้สมัครสอบในสายวิทยาศาสตร์ 11 คน จำนวนผู้สมัครที่จะอยู่ในกลุ่มที่ 1 คือ 2 คน

กลุ่มที่ 2 รับจำนวนร้อยละ 30 ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดที่คณะ/ประเภทวิชาที่จะรับได้นั้น ๆ ซึ่งผู้สมัครที่อยู่ในกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ที่ไม่มีสิทธิ์จะอยู่ในกลุ่มที่ 1 และนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ

2. การรวมคะแนนและจัดลำดับที่ กระทำ 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 รวมคะแนนและจัดลำดับที่สำหรับผู้สมัครที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 โดยพิจารณาจากคณะ/ประเภทวิชาในอันดับแรกของการเลือกเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ผู้สมัครในกลุ่มที่ 1 คนหนึ่งเลือกอันดับที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ (สน.2) อันดับ 2 คณะวิศวกรรมศาสตร์ (สน.12) และอันดับ 3 คณะวิทยาศาสตร์ (สน.1) การจัดลำดับที่จะพิจารณาเฉพาะคณะแพทยศาสตร์เท่านั้น ถ้าคะแนนไม่ติดก็จะนำรายชื่อไปสมทบกับผู้สมัครในกลุ่มที่ 2 เพื่อรวมคะแนนและจัดลำดับที่อีกครั้งหนึ่ง

ครั้งที่ 2 รวมคะแนนและจัดลำดับที่สำหรับผู้สมัครสอบที่อยู่ในกลุ่มที่ 2 และผู้สมัครสอบที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 แต่ไม่ได้รับการจัดสรรที่นั่งจากการรวมคะแนนและจัดลำดับที่ในครั้งที่ 1 นักศึกษาที่ผ่านการสอบข้อเขียนและมีสิทธิ์เข้ารับการสัมภาษณ์ จะต้องยืนยันการใช้สิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2530 : 17) ผู้ที่ยืนยันการใช้สิทธิ์แล้วจะทำให้เกิดผลดังนี้

1. บุคคลผู้นั้นขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้สมัครสอบในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดขึ้น

2. หากบุคคลผู้นั้นเข้าสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดขึ้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะตัดสิทธิ์ในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยวิธีรับตรงทันที

3. เมื่อได้มีการยืนยันการใช้สิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้ว การจะขอสละสิทธิ์ดังกล่าวในภายหลัง เพื่อที่จะไปสมัครสอบในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดขึ้น จะกระทำมิได้

2. วิธีรับรวม เป็นการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของคณะอนุกรรมการประสานงานการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ททบวงมหาวิทยาลัย

ในระยะก่อนปีการศึกษา 2503 การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้น มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต่างก็จัดการสอบคัดเลือกนักศึกษาตัวเอง ในขณะที่นั้นยังไม่พบปัญหามากนัก เพราะจำนวนผู้สมัครยังมีน้อย และผู้ที่สอบคัดเลือกไม่ได้ก็มีโอกาสเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด รับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน ต่อมาในปีการศึกษา 2503 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปลี่ยนนโยบายการรับนักศึกษาเข้าศึกษาโดยการจัดให้มีการสอบ คัดเลือก เป็นเหตุให้ผู้ที่ต้องการจะศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องสอบเข้าหลายแห่งในคราวเดียวกัน ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและทรัพย์สินมาก (วารสาร ธรรมสาร 2526 : 21) ดังนั้นในปีการศึกษา 2504 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยมหิดลได้เริ่มการสอบร่วมโดยมีสภาการศึกษา แห่งชาติเป็นศูนย์ประสานงาน และในปีการศึกษาต่อมา คือ ปีการศึกษา 2505 สถาบันอุดมศึกษา อื่น ๆ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น วิทยาลัยวิชาการศึกษา และวิทยาลัยช่างก่อสร้าง ก็ได้เข้าร่วมในการสอบคัดเลือก ร่วมเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นศูนย์ประสานงาน จนกระทั่งมีทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2515 จึงได้โอนงานประสานงานการสอบคัดเลือกบุคคล เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐให้เป็นหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัย ได้ประสานงานสอบคัดเลือกรวมๆ เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516 ทั้งนี้แต่ละสถาบันเป็นผู้พิจารณา จำนวนนักศึกษาที่จะรับได้ในแต่ละปี นอกจากนั้นก็ยังมีส่วนที่ส่งผู้แทนมาร่วมในการออกและตรวจ ข้อสอบทุกวิชา ทั้งยังทรงอำนาจที่จะตั้งมาตรการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้ในการคัดเลือกนิสิตนักศึกษา ในขั้นสุดท้ายได้ตามต้องการ เช่น กำหนดให้แต่ละสถาบันเป็นผู้สอบสัมภาษณ์เอง ส่วนผู้สมัครสอบนั้น ยังคงได้รับสิทธิ์และเสรีภาพในการเลือกสถาบัน คณะและประเภทวิชา เรียนได้ตามความสมัครใจ โดยเปิดโอกาสให้เลือกสมัครได้ถึง 6 คณะหรือประเภทวิชา โดยเรียงลำดับคณะต่าง ๆ ที่ตน ประสงค์ ผู้สอบได้คะแนนสูงจะได้รับคัดเลือกเข้าในคณะวิชาที่ตนสมัครไว้ ซึ่งจะมีจำนวนเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนที่นั่งในแต่ละสถาบันจะสามารถรับให้เข้าเรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 2523) และนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2505 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (ยกเว้นปีการศึกษา 2509) มหาวิทยาลัยของรัฐได้ใช้ระบบการสอบคัดเลือกรวมเพื่อรับนักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบัน

ในปีการศึกษา 2531 มีสถาบันอุดมศึกษา 12 สถาบันเข้าร่วมในการสอบคัดเลือก เพื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ประสานงานมีคณะวิชาให้เลือก สมัครสอบประมาณ 322 คณะหรือประเภทวิชา โดยมีสิทธิ์เลือกอันดับคณะวิชาที่ต้องการได้ 6 คณะ หรือประเภทวิชา เรียงลำดับตามความต้องการจากมากไปหาน้อย มีสนามสอบ 4 สนามสอบ คือ

ส่วนกลางที่สนามสอบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคเหนือที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น และภาคใต้ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ผู้ที่ผ่านข้อเขียนจะต้องผ่านการตรวจร่างกายและเข้ารับการสอบสัมภาษณ์ และ/หรือข้อเขียนพิเศษ ซึ่งแต่ละคณะหรือประเภทวิชาเป็นผู้ดำเนินการสอบและส่งผลการสอบนั้น ๆ ให้แก่คณะกรรมการสอบคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประกาศรายนามผู้สอบคัดเลือกได้ต่อไป

3. วิธีพิเศษอื่น ๆ เช่น โครงการร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โครงการครูทายาท เป็นต้น

ตอนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตัว การออกกลางคืน ภูมิหลังทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวิธีการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตัว การออกกลางคืน ภูมิหลังทางการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม และวิธีการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2526 : 41-43) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกระจายความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาด้วยการให้โควตาเข้าเรียนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา พบว่า นิสิตประเภทโควตา รุ่นปีการศึกษา 2522-2524 มีอัตราคงอยู่สูงถึงร้อยละ 98.33 ขณะที่นิสิตที่ทบทวนสอบมีอัตราการคงอยู่เพียง 87.94 และผลการเรียนของนิสิตประเภทโควตาสูงกว่าผลการเรียนของนิสิตที่ทบทวนสอบในทุกคณะวิชาที่เปิดทำการสอนและทั้งของนิสิตทุกรุ่น

ปัญญา อีระวิทย์เลิศ (2527 : 25-35) ได้เปรียบเทียบลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกกับประเภทโควตาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อัตราการรายงานตัวของนิสิตทั้ง 2 ประเภทในรุ่นปีการศึกษา 2524-2526 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในคณะศึกษาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ รุ่นปีการศึกษา 2524 คณะศึกษาศาสตร์ รุ่นปีการศึกษา 2525 คณะศึกษาศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ รุ่นปีการศึกษา 2526 โดยนิสิตประเภทโควตามีอัตราการมารายงานตัวสูงกว่านิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกและเมื่อคิดรวมจากทุกคณะแล้ว พบว่า นิสิตประเภทโควตามีอัตราการมารายงานตัวสูงกว่านิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกทั้ง 3 รุ่นปีการศึกษา ส่วนอัตราการออกกลางคืนของนิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกกับประเภทโควตาในรุ่นปีการศึกษา 2523-2525 ส่วนใหญ่แล้วไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น คณะมนุษยศาสตร์ในรุ่นปีการศึกษา 2524 และคณะ

วิทยาศาสตร์ในรุ่นปีการศึกษา 2525 ซึ่งนิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกมีอัตราการออกกลางคัน สูงกว่านิสิตประเภทโควตา ส่วนคณะศึกษาศาสตร์รุ่นปีการศึกษา 2525 นิสิตประเภทโควตามีอัตรา การออกกลางคันสูงกว่านิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือก และเมื่อคิดรวมจากทุกคณะแล้วพบว่า อัตราการออกกลางคันไม่แตกต่างกันทั้ง 3 รุ่นปีการศึกษา ส่วนภูมิหลังทางครอบครัวของนิสิตพบว่า บิดาและมารดาของนิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือกส่วนใหญ่มีอาชีพประกอบการค้า ซึ่งมีจำนวน ถึงร้อยละ 42.3 และ 46.8 ตามลำดับ ส่วนบิดาและมารดาของนิสิตประเภทโควตาส่งส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 39.5 และ 36.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ พบว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า อาชีพบิดาและอาชีพมารดา มีความสัมพันธ์กับประเภท ที่เข้าศึกษาของนิสิตทางด้านระดับการศึกษาของบิดาและมารดาของนิสิตทั้ง 2 ประเภท ส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยบิดาและมารดาของนิสิตประเภทที่ผ่านการสอบคัดเลือก ที่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนร้อยละ 42.2 และ 52.5 ตามลำดับ ส่วนบิดา และมารดาของนิสิตประเภทโควตาที่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวนร้อยละ 59.0 และ 70.8 ตามลำดับ เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา มีความสัมพันธ์กับประเภทที่เข้าศึกษาของนิสิต

วรรณษา ปุณณโชติ และนวลจันทร์ มาลากรอง (2527 : 54) ได้ศึกษาภูมิหลัง การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาและความต้องการที่จะเข้าสอบคัดเลือกในปีต่อไป พบว่า นักศึกษาประเภทสอบคัดเลือกรวมต้องการจะไปสอบคัดเลือกใหม่สูงกว่านักศึกษาประเภท โควตาอย่างมีนัยสำคัญ

มนัส ประสงค์ (2526 : 57-61) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการสละสิทธิ์ เข้าเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของนักเรียนที่สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่สละสิทธิ์เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่างจังหวัด และมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ พบว่า องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการสละสิทธิ์มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะของคณะ ที่สอบได้ คือ หางานยาก ไม่มีเกียรติ รายได้ต่ำ ไม่มีความก้าวหน้า คณะและสถาบันนั้น ๆ ไม่มี ชื่อเสียง และสอบได้คณะที่ด้อยกว่าเพื่อน ๆ องค์ประกอบที่ 2 การเงินและครอบครัว คือ ต้องดูแลน้อง ๆ และเสียสละให้น้องเรียน มีปัญหาในครอบครัวทำให้ไม่มีกำลังใจเรียน จำเป็น ต้องทำงานด้วย จึงไม่สามารถเรียนเต็มเวลา ต้องช่วยบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพ ต้องหาค่าใช้จ่ายในการเรียนด้วยตนเอง และมีภาระในการเลี้ยงครอบครัว องค์ประกอบที่ 3 ความพึงพอใจของครอบครัว คือ บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เรียนต่อในคณะที่สอบได้

บุคคลในครอบครัวแนะนำให้เรียนต่อทางด้านอื่น และบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้สละสิทธิ์
องค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะของนักศึกษา คือ ต้องการเวลาเตรียมตัวเพื่อสอบคัดเลือกใหม่ในปี
ต่อไป ไม่มีความพร้อมที่จะได้เรียนในมหาวิทยาลัย และบิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้สอบ
คณะใหม่ได้ในปีต่อไป องค์ประกอบที่ 5 ลักษณะที่ตั้งของมหาวิทยาลัย (เฉพาะมหาวิทยาลัย
ในส่วนภูมิภาค) คือไม่ต้องการจากครอบครัวไปเรียนที่อื่น มหาวิทยาลัยอยู่ในถิ่นที่มีปัญหา ประเพณี
วัฒนธรรมแตกต่างจากท้องถิ่นของตนเองและมหาวิทยาลัยอยู่ไกลมีปัญหาระยะที่อยู่อาศัย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2523 : 68-83) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการต้ออก
จากมหาวิทยาลัยกลางคั่นของนิสิตนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล ในปีการศึกษา 2513-2514
จำนวน 568 คน โดยการสัมภาษณ์ พบว่า สาเหตุการต้ออกจากมหาวิทยาลัยกลางคั่น คือ การแบ่ง
เวลาไม่เหมาะสม และไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาและคณะที่เรียน พื้นความรู้
และสติปัญญาไม่ดีพอ ทักษะกรรมนิสิตนักศึกษามากเกินไปและไม่ชอบกิจกรรมนิสิต การปรับตัวเข้ากับ
การเรียนในมหาวิทยาลัยไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และสุขภาพอ่อนแอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 1-7) ได้ศึกษาปัญหา
การสละสิทธิ์การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในปีการศึกษา 2522 2523 และ 2524
โดยจำแนกผู้สละสิทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้สละสิทธิ์ก่อนเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา
และผู้สละสิทธิ์ที่ออกจากการศึกษากลางคั่น ผลการศึกษาปรากฏว่าอัตราการสละสิทธิ์ประเภทแรก
มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ คิดเป็นร้อยละ 8.8 9.6 และ 10.6 ของผู้สอบได้ทั้งหมด ในขณะที่
อัตราการสละสิทธิ์ที่ออกจากการศึกษากลางคั่นมีแนวโน้มลดลง คือ 6.1 6.0 และ 5.2
ในปีการศึกษา 2522 2523 2524 ตามลำดับ

อรนุช บุญยกนก (2526 : 54-57) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการออก
กลางคั่นของนิสิตชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า องค์ประกอบที่มีส่วนสัมพันธ์กับการออก
กลางคั่น ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์กับอาจารย์ คือ นิสิตและอาจารย์ได้เดียวกัน อาจารย์ใช้อำนาจ
ในการสอนและการสอบมากเกินไป อาจารย์มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้เรียน 2. ทัศนคติต่อวิชาชีพที่ศึกษา
คือ มองไม่เห็นประโยชน์ในสาขาวิชาที่เรียน ไม่เห็นประโยชน์และแนวทางในการประกอบอาชีพ
สาขาที่เรียนเป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติและไม่ชอบ เป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ 3. ฐานะทางเศรษฐกิจและ
การเงิน คือ ครอบครัวยากจนมีรายได้น้อยขาดเงินและอุปกรณ์การเรียน ต้องทำงานพิเศษหารายได้
ช่วยตนเอง ต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพต้องรับภาระงานบ้านมากเกินไป 4. ความสามารถ

ของนิสิตและเนื้อหาของหลักสูตร คือ วิชาต่าง ๆ ที่เรียนยากเกินไป หลักสูตรวางจุดมุ่งหมายไว้สูง มีเนื้อหามากเกินไป เรียนได้คะแนนต่ำ 5. ความต้องการของผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนการเรียน ไม่เห็นประโยชน์ของการเรียน วิชาที่ลาออก และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคณะที่เรียน 6. ลักษณะครอบครัว คือ พื้นฐานการอบรมจากครอบครัวไม่ดี ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว 7. ทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย คือ ไม่พอใจระบบอาวุโส และเบื้องกิจกรรมของมหาวิทยาลัย 8. ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย คือ มีความลำบากในการหาที่อยู่อาศัย ลำบากในการเดินทางไปศึกษา

อุทุมพร จามรมาน และพวงแก้ว บุญยกนก (2530 : 47-62) ได้รายงานการวิเคราะห์ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย พบว่า ในระหว่างปีการศึกษา 2520-2530 มีผู้สละสิทธิ์ไม่มาสอบสัมภาษณ์คิดเป็นร้อยละ 6.8 ถึงร้อยละ 21.5 ของผู้สอบผ่านข้อเขียนทั้งหมด สำหรับปีการศึกษา 2530 สถาบันอุดมศึกษาที่มีผู้สละสิทธิ์ไม่มาสอบสัมภาษณ์เกินกว่าร้อยละ 20 ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ส่วนผู้ที่สละสิทธิ์การสอบสัมภาษณ์เป็นกลุ่มที่สอบเทียบได้ร้อยละ 33.1 กลุ่มที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาก่อนปีการศึกษา 2530 หรือกลุ่มสอบเข้าร้อยละ 18.4 และเป็นกลุ่มที่เพิ่งสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาในปีการศึกษาร้อยละ 46.4 ผู้ที่สละสิทธิ์ส่วนใหญ่สอบข้อเขียนได้ในอันดับที่ 4-6 เหตุผลสำคัญที่สละสิทธิ์ไม่มาสอบสัมภาษณ์คือ ไม่ได้คณะที่ต้องการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวิธีการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับวิธีการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ในระยะแรก ๆ ไม่แตกต่างกัน เช่น พรเพ็ญ รตโนภาส (2519) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ผ่านการคัดเลือกประเภทการสอบร่วมเข้ามหาวิทยาลัย และประเภทคะแนนเยี่ยมภาคเหนือ พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกประเภทคะแนนเยี่ยมภาคเหนือ มีคะแนนเฉลี่ยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงว่านักศึกษาประเภทสอบร่วมเข้ามหาวิทยาลัย ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นปีที่ 1 ของนักศึกษาทั้งสองประเภทไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในปีเดียวกัน วิลาวรรณ อุทัยสาธ (2519) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ผ่านการคัดเลือกประเภทสอบร่วมเข้ามหาวิทยาลัย และคะแนนเยี่ยมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ของนักศึกษาประเภทคะแนนเยี่ยมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนักศึกษาประเภทสอบรวม
เข้ามหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
ทั้งสองประเภทไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ชิตชนก เขิงเขาวัว (2521) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่สอบคัดเลือกด้วยวิธีต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาประเภทมหาวิทยาลัย
จัดสอบตรงจากนักเรียนในภาคใต้มีคะแนนเฉลี่ยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่แตกต่างกับนักศึกษา
ประเภทสอบรวมเข้ามหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักศึกษาทั้งสองประเภท
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ซึ่งขัดแย้งกับการวิจัยในระยะหลัง ๆ คือ

สัมพันธ์ พันธุ์พุกษ์ และคณะ (2524 : 89-90) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างนักศึกษาใช้สิทธิ์และนักศึกษาที่ผ่าน
การสอบคัดเลือกร่วมของทบวงมหาวิทยาลัยในรุ่นปีการศึกษา 2519 ถึงปีการศึกษา 2523
โดยศึกษาจากคณะ/สาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้ง 9 คณะ/สาขาวิชา ปรากฏว่านักศึกษาประเภท
ใช้สิทธิ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในลักษณะที่ดีกว่าประเภทการสอบคัดเลือกร่วม 3 คณะ/
สาขาวิชา คือ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการมัธยมศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชา
วิศวกรรมทั่วไป และสาขาวิชาวิศวกรรมเกษตร ส่วนอีก 6 คณะ/สาขาวิชา ได้แก่
คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์-
และสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการประถมศึกษา นักศึกษาประเภทการสอบ
คัดเลือกร่วมมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในลักษณะที่ดีกว่าประเภทใช้สิทธิ์

เสรีศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2526 : 43) ได้ศึกษาเรื่องการกระจายความเสมอภาค
ในโอกาสทางการศึกษาด้วยการให้โควตาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
พบว่านิสิตประเภทโควตารุ่นปีการศึกษา 2522-2524 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิต
ที่ทบวงสอบในทุกคณะวิชาที่เปิดทำการสอนและทั้งนิสิตทุกรุ่น

ปัญญา อีระวิทยเลิศ (2527 : 43-45) ได้เปรียบเทียบลักษณะของนิสิตมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตโควตาคณะวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 2
และชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 และคณะสังคมศาสตร์ชั้นปีที่ 4 สูงกว่านิสิต
ที่ผ่านการสอบคัดเลือก

สาธิต จันทรวินิจ (2529 : 48-50) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาด้วยวิธีต่างกัน พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ผ่านการคัดเลือกโดยมหาวิทยาลัยเอง บางคณะบางปีการศึกษา คือ คณะศึกษาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2523, 2524 และ 2526 และคณะวิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2526 มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ผ่านการสอบคัดเลือกร่วมโดยทบวงมหาวิทยาลัยในคณะและปีการศึกษาเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยในระยะแรก ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยวิธีที่แตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยในระยะหลัง นักศึกษาที่มีวิธีการเข้าศึกษาแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 มโนทัศน์เบื้องต้นเกี่ยวกับเจตคติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของคำว่า เจตคติ

เจตคติมาจากคำภาษาอังกฤษว่า แอตติจูด (Attitude) ซึ่งมาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า แอปตัส (Aptus) แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม คำนี้ได้มีผู้นำมาใช้ในความหมายเดียวกันอีกเช่น ทักษะคติและเจตคติ เป็นต้น (ทบวงมหาวิทยาลัย 2525 : 52) ต่อมา คณะบัญญัติศัพท์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้ใช้ คำว่า "เจตคติ" แทนคำอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525 : 92) และให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที (ความรู้สึก) นอกจากนี้นักจิตวิทยาและนักการศึกษาของไทยและของต่างประเทศได้ให้ความหมายของเจตคติไว้มากมายอาทิเช่น

เทอร์สตัน (Thurston อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2526 : 1-2) ได้ให้ความหมายว่า "...เจตคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อสิ่งบางสิ่ง...การแสดงออก ด้านการพูด เป็นความคิด (opinion) และความคิดนี้เป็นสัญลักษณ์ของเจตคติ ดังนั้น ถ้าเราอยากจะวัดเจตคติ เราก็สามารถทำได้โดยการวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ" และ "...เจตคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง (Psychological object) ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้หลายอย่าง เป็นต้นว่า สิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย"

ไมเออร์ (Maier อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ จาริส ดวงสุวรรณ และฐิติพงษ์ ธรรมานุสงศ์ 2522) กล่าวว่า "ความคิดเห็น (opinion) เป็นการแสดงออกของเจตคติส่วนหนึ่ง และเป็นการแปลความหมายของข้อเท็จจริง (fact) อีกส่วนหนึ่ง ในการแปลความหมายดังกล่าว ขึ้นอยู่กับอิทธิพลและเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ดังนั้นความคิดเห็นจะชี้ให้เห็นเจตคติ และเราจะทราบเจตคติของบุคคลได้จากการแสดงความคิดเห็นของเขาในเรื่องนั้น ๆ"

อนาสตาซี (Anastasi 1988 : 586) ได้กล่าวว่า มักมีผู้ให้ความหมายของเจตคติว่าเป็นความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นพวก ๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ

เทรเวอร์ส (Travers 1973 : 337) กล่าวว่า "เจตคติ คือ ความพร้อม ในการตอบสนองของบุคคล ซึ่งทำให้พฤติกรรมของบุคคลมีทิศทางเฉพาะตัว"

กู๊ด (Good 1973 : 49) ได้ให้ความหมายว่า "เจตคติ คือ ความรู้สึกของคนเรา ที่มีความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ในด้านความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ต่อสิ่งต่าง ๆ"

เพตตีและคาเซียโป (Petty and Cacioppo 1981 : 7) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกเฉย ๆ หรือความรู้สึกทางด้านบวกหรือลบที่มีต่อบุคคล สิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ"

ออปเพนไฮม์ (Oppenheim 1966 : 104-105) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2517 อ้างถึงใน คักดี สุทรเสณี 2531 : 2) กล่าวว่าเจตคติ หมายถึง สิ่งที่อยู่ในจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งเราไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง แต่เราสามารถเข้าใจได้ โดยดูจากพฤติกรรมของบุคคลว่าจะตอบสนองสิ่งเร้าอย่างไร เราก็จะทราบเจตคติได้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ (2531 : 181) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นกริยาทำที่รวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความโน้มเอียงของจิตใจและแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ โดยแสดงออกในทางสนับสนุน มีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้านั้น หรือแสดงออกในทางต่อต้าน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2525 : 98) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันจะมีผลให้บุคคลมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะสอดคล้องกันด้วย

สุภาพ วาดเขียน (2525 : 210) ได้อธิบายว่า เจตคติเป็นกระบวนการทางความคิดที่สะสมต่อเนื่องกันมาในเชิงศักยภาพของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมเมื่อถึงโอกาสที่จะกระทำการ หรือกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยเกณฑ์จากประสบการณ์เดิม สภาพที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันและความคาดหวังที่คิดว่าน่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้ และเป็นไปได้ในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับส่วนบุคคลและสังคมแวดล้อม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3) ได้สรุปไว้ว่า เจตคติเป็นความเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

อุทุมพร จามรมาน (2530 : 30) ได้ให้ความหมายเจตคติไว้ว่า เป็นสภาวะทางจิตที่กำหนดการคิดที่มีพื้นฐานมาแล้ว

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้อีกมาก แต่ปัจจุบันก็ยังไม่เป็นที่ตกลงแน่นอนว่านิยามใดเป็นนิยามที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเจตคติที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่าเจตคติ คือความรู้สึกนึกคิดที่คนเรามีต่อสิ่งใด บุคคลใด ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรมานทางที่ยอมรับไม่ยอมรับ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่คนเราได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

องค์ประกอบของเจตคติ

นักจิตวิทยาได้เสนองค์ประกอบของเจตคติไว้เป็น 3 แนวคิด ดังนี้

แนวคิดที่ 1 เจตคติมี 3 องค์ประกอบ แนวคิดนี้ระบุว่า เจตคติมี 3 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) มีส่วนย่อยประกอบด้วย ความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ (attitude object)

2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ ท่าทีที่ดี-ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 3 องค์ประกอบ และมีอิทธิพลต่อการศึกษาด้านนี้คือ เครทซ์และคณะ และทริยแอนดิส (Kretch, Crutchfield and Ballachy 1962 และ Triandis 1971 อ้างถึงใน อีระพร อุวรรณโณ 2529 : 103-104) ซึ่งนักจิตวิทยาเหล่านี้

ทำให้ค่านิยมเจตคติโดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างครบถ้วน และเห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้ มีความสัมพันธ์ต่อกันพอสมควร

แนวคิดที่ 2 เจตคติมี 2 องค์ประกอบ คือ

- 1) ด้านปัญหา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีว่าที่หมายของเจตคติจะเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล
- 2) ด้านอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ แคทซ์ และ โรเซนเบิร์ก (Katz 1960 และ Rosenberg 1956, 1960, 1965 อ้างถึงใน อีระพร อุวรรณโณ 2529 : 104) โดยที่โรเซนเบิร์กเห็นว่า อารมณ์ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางบวก และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางลบของบุคคลในทางกลับกัน อารมณ์ความรู้สึกทางลบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางลบและขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางบวกของบุคคล ส่วนเจตคติทางบวกเล็กน้อย หรือทางลบเล็กน้อยที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยสำหรับบุคคล หรือหากมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่สำคัญ บุคคลก็จะมี ความมั่นใจน้อยถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่หมายของเจตคติกับค่านิยมนั้น ๆ

แนวคิดที่ 3 เจตคติมีองค์ประกอบเดียว

แนวคิดนี้ระบุว่า เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ เบ็ม พิชบายน์และ ไอเซ็น อินสโค และเทอร์สไตน์ (Bem 1970, Fishbein & Ajzen 1975, Insko 1967 และ Thurstone 1959 อ้างถึงใน อีระพร อุวรรณโณ 2529 : 105) ซึ่งนักจิตวิทยาเหล่านี้ ถือเอาค่านิยมองค์ประกอบทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นค่านิยมเจตคติด้วย

ในบรรดาแนวการจัดองค์ประกอบของเจตคติ 3 แนวดังกล่าวข้างต้น แนวคิด ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ แนวที่เห็นว่าเจตคติมีองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก เพียงองค์ประกอบเดียว (อีระพร อุวรรณโณ 2529 : 105)

การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติของบุคคลสามารถวัดได้ 2 มิติ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525 : 99)

3.1 ทิศทาง (Direction) มีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวกและทางลบ ทางบวก ได้แก่ ความรู้สึกหรือท่าทีในทางที่ดี ชอบ และพึงพอใจ เป็นต้น ส่วนทางลบก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม ได้แก่ ความรู้สึกหรือท่าทีในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ และไม่พึงพอใจ เป็นต้น

3.2 ความเข้มข้น (Magnitude) มีอยู่ 2 ขนาด คือ ความเข้มข้นมาก และ ความเข้มข้นน้อยถ้าบุคคลมีเจตคติที่มีความเข้มข้นมากจะเป็นอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เนื่องจากเจตคติเป็นพฤติกรรมภายในที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งตัวเองเท่านั้นที่ทราบ วิธีการวัดเจตคติโดยตรงจึงทำไม่ได้ แต่วัดทางอ้อมได้จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออก หรือ การแสดงออกทางภาษา (Verbal expression) สำหรับขบวนการสร้างมาตราวัดเจตคติ โดยอาศัยความหมายทางภาษาที่เป็นที่นิยมและใช้กันแพร่หลาย ได้แก่ วิธีการกำหนดอันตรภาคชั้นที่เท่ากันของเทอร์สไตน์ วิธีการประมาณค่ารวมของลิเคิร์ท และวิธีการใช้ค่าคุณศัพท์อธิบายสิ่งเร้าของออสกูด เป็นต้น (เชิดศักดิ์ ไชวาลินธุ์ 2520 : 43)

วิธีการกำหนดอันตรภาคชั้นที่เท่ากัน (The Method of Equal-Appearing Interval)

วิธีการนี้สร้างขึ้นโดยเทอร์สไตน์และเชฟว (Chave) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago) ในปี ค.ศ.1929 (เชิดศักดิ์ ไชวาลินธุ์ 2520 : 44-49) โดยมีหลักการว่า ข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละข้อความ จะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้น ๆ และ ช่วงระหว่างข้อความมีระยะห่างเท่า ๆ กัน ตามแบบวัดโดยวิธีการนี้ ถ้าคน ๆ หนึ่งยอมเห็นด้วยกับข้อความใด ๆ แต่ไม่เห็นด้วยกับข้อความบางข้อแล้วสามารถบอกได้ว่า เจตคติของเขายู่ที่ใดในแบบวัดเจตคตินั้น

ปัญหาในการสร้างแบบวัดเจตคติ คือ จะต้องเลือกข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งมีค่า อยู่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ในมาตรา (scale) นั้นได้จริง ๆ เทอร์สไตน์และเชฟวได้กำหนดขั้นตอน ในการสร้างสเกลไว้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อความขั้นต้น (The collection of a preliminary list of statement) ข้อความที่รวบรวมในขั้นต้นนี้อาจเขียนขึ้นเองหรือมาจากวารสาร นิติสาร หนังสือพิมพ์ก็ได้ โดยข้อความเหล่านั้นต้องครอบคลุมแบบวัดเจตคติที่ต้องการวัด จากทางด้านที่ยอมรับมากที่สุดจนถึงทางด้านที่น้อยยอมรับมากที่สุด เมื่อได้ข้อความมากพอและ

ครอบคลุมแล้วทำการตรวจแล้วพิจารณาเขียนใหม่ให้ได้ข้อความรัดกุม

2. การกำหนดค่าของข้อความ (Evaluation of statement) หลังจากได้ข้อความที่รัดกุมแล้ว ต้องทำการประเมินค่าเพื่อกำหนดน้ำหนักของข้อความหรือกำหนดว่าข้อความนั้นควรจะอยู่ในตำแหน่งใดในแบบวัดเจตคตินั้น โดยให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้าน การวัดเจตคติเป็นผู้กำหนด โดยเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า ผู้ตัดสิน (judge) โดยเทอร์สโตน และเชฟว ได้จัดดำเนินการพิมพ์ข้อความที่ต้องการลงบัตร ข้อความละ 1 บัตร เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ตัดสิน ให้ผู้ตัดสินแต่ละคนเลือกจัดข้อความในบัตรแยกเป็น 11 กลุ่ม เรียงจากกลุ่มข้อความที่ไม่ชอบเลยไปจนถึงกลุ่มข้อความที่ชอบที่สุดต่อเรื่องนั้น ๆ การจัดกลุ่มข้อความเป็น 11 กลุ่มนี้ถือว่าข้อความแต่ละกลุ่มอยู่ในอันตรภาคที่ต่อเนื่องกัน และแต่ละอันตรภาคห่างเท่ากัน จึงมีแบบวัดเป็น 11 ตำแหน่ง กำหนดตัวเลขให้ตามลำดับตั้งแต่ 1-11

3. กำหนดค่าประจำของข้อความ โดยนำผลการตัดสินทั้งหมดมาเจนนับว่าข้อความหนึ่ง ๆ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มใดกี่ครั้ง และหาค่ามาตราส่วน (scale value) ของข้อความแต่ละข้อความ โดยพิจารณาค่ามัธยฐาน (Median) และวิธีการเลือกข้อความนั้นพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ "ค่า Q" ($Q \text{ value} = [Q_3 - Q_1] / 2$) ถ้าค่า Q ต่ำ ถือว่าข้อความนั้นดี ถ้าค่า Q สูง แสดงว่าข้อความนั้นมี 2 นัย ซึ่งยังไม่ดี

4. การเลือกข้อความครั้งสุดท้าย หลังจากการเจนนับและดำเนินการตามขั้นที่ 3 แล้วนั้น ให้นำข้อความเหล่านั้นมาเรียงลำดับตามค่ามัธยฐาน เพื่อทำการเลือกข้อความที่แทนค่าเจตคติในแบบวัดนั้นค่าละ 2-3 ข้อความ จำนวนข้อความที่ใช้วัดเจตคตินั้น ขึ้นอยู่กับ การกำหนดช่วงเจตคติ (Attitude Continuum)ว่าจะใช้กี่ช่วง และเลือกใช้ช่วงละกี่ข้อความ เช่น ถ้ากำหนดให้มี 11 ช่วง และเลือกช่วงละ 2 ข้อความ ก็จะได้ 22 ข้อความ

5. การกำจัดข้อความที่มี 2 นัย (Ambiguous statement) การพิจารณาว่าข้อความใดมีความหมายเป็น 2 นัย หรือกำกวมแค่ไหน ในกรณีที่มีข้อความนั้นมีค่ามัธยฐานเท่ากัน ก็พิจารณาได้จากค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ (ค่า Q) ถ้าค่า Q สูง แสดงว่ามี 2 นัย ให้ตัดข้อนั้นทิ้ง

6. การกำจัดข้อความที่ไม่เกี่ยวข้อง (Irrelevant Statement) การที่จะทราบ ว่าข้อความต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นและมามีค่ามัธยฐานเท่ากัน ซึ่งตามทฤษฎีแล้วควรมีความเกี่ยวข้องกันนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกันจริงหรือไม่ ต้องทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติจริง โดยพิจารณา ดูว่า การเลือกข้อความใดข้อความหนึ่งในการจัดกลุ่มข้อความ กลุ่มตัวอย่างเลือกข้อความอื่นที่มีค่าน้ำหนักเท่ากันหรือไม่ถ้าเลือก แสดงว่าข้อความเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกันจริงแต่ถ้ามีบางข้อ

ไม่ถูกเลือกแสดงว่า ข้อความนั้นไม่เกี่ยวข้องกับข้อความกลุ่มนั้น ๆ

7. การสร้างคะแนนเกณฑ์ปกติ พิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นกลุ่มมาตรฐาน แล้วหาการแจกแจงของคะแนน เทอร์สโตนสร้างเป็นตารางเปรียบเทียบโดยคิดเป็นร้อยละ ของจำนวนผู้ที่ได้คะแนนเจตคตินั้น ๆ

การหาความเที่ยงของแบบวัดเจตคติตามวิธีของเทอร์สโตน มี 2 วิธี คือ ใช้วิธี แบ่งครึ่ง (split-half method) และวิธีแบบสอบคู่ขนาน (Pararell form) และพบว่า แบบวัดนี้มีความเที่ยงเกิน .86 ขึ้นไป

การหาความตรงของแบบวัดเจตคติตามวิธีของเทอร์สโตนมี 2 วิธี คือ ใช้วิธี หาค่าสหสัมพันธ์กับแบบสอบถามอื่น (correlated with other tests) และวิธีทดสอบ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่รู้ลักษณะ 2 กลุ่ม (known group method)

วิธีประมาณค่ารวม (The Method of Summated Rating)

ลิเคิร์ทเป็นผู้สร้างวิธีการนี้ขึ้นเพื่อใช้วัดเจตคติ วิธีการของลิเคิร์ทยึดหลักว่า เจตคติ ทั้งหลายของบุคคลจะมีการกระจายหรือการแจกแจงอยู่ในลักษณะที่เป็นโค้งปกติ (บุญธรรม กิจปรีดาปริสฺฐิติ 2531 : 189) ซึ่งสามารถใช้หน่วยความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการวัดได้ การวัดโดยวิธีการนี้ถือว่าผู้มีเจตคติต่อสิ่งใดก็ย่อมมีโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้น จะมีมาก และโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นก็จะน้อย ในทางตรงกันข้ามผู้มีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งใด โอกาสที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็น้อย และโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้น จะมีมากคะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงเจตคติของผู้ตอบ ในแบบวัดเจตคติของแต่ละคน

ลำดับขั้นการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท มีดังนี้

1. รวบรวมข้อความ ขึ้นนี้เหมือนของเทอร์สโตน แต่ละข้อความต้องมีลักษณะ ที่คนมีเจตคติต่างกันตอบต่างกัน และหลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นจริง หรือมีความหมาย 2 นัย
2. ตรวจสอบข้อความเพื่อให้แน่ใจว่าข้อความนั้นเหมาะสมกับการตอบเพียงใด เช่น การให้ตอบว่า เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การตรวจสอบจะทำให้ข้อความนั้นสอดคล้องกับการตอบข้างต้น
3. ทดลองขึ้นต้น เพื่อดูว่าข้อความใดไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ เพื่อแก้ไข

ก่อนบรรจุในแบบวัดเจตคติโดยอาจทดลองเฉพาะข้อความในการวัดเจตคติใด ๆ เพียงอย่างเดียว หรือทดลองข้อความวัดเจตคติหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน ซึ่งการทดลองใช้แบบใดนั้นแล้วแต่ผู้สร้าง จะเห็นสมควร โดยพยายามคำนึงว่าวิธีการใดสามารถจูงใจให้ผู้ตอบตอบข้อความด้วยความจริงใจ

4. การกำหนดน้ำหนักในการตอบตัวเลือกต่าง ๆ แต่ละข้อความ ในการกำหนด น้ำหนักตัวเลือกในแต่ละข้อความควรให้น้ำหนักเท่าใดนั้น มีอยู่ 3 วิธี คือ

4.1 Sigma deviates weighting method วิธีนี้ลิเคิร์ทเป็นผู้คิดขึ้น เป็นเหตุให้ได้ชื่อการสร้างแบบวัดชนิดนี้ว่า summated rating method เพราะการกำหนด น้ำหนักนั้น จะทำได้ก็ต่อเมื่อได้คิดคำนวณจากทุก ๆ ข้อแล้ว

4.2 standard score weighting method วิธีนี้การให้น้ำหนัก ของตัวเลือกแต่ละข้อนั้นอาจกำหนดได้ตามชอบใจ โดยถือว่า แต่ละตัวเลือกนั้นเบี่ยงเบนไปจาก ค่าเฉลี่ยเป็นที่หน่วยของคะแนนมาตรฐาน

4.3 arbitrary weighting method วิธีการนี้กำหนดค่าให้แต่ละตัวเลือก มีน้ำหนักเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ซึ่งการวิจัยของลิเคิร์ทพบว่า คะแนนที่ได้จากวิธีนี้มีสหสัมพันธ์ กับวิธี sigmadeviates weighting method ถึง .99 วิธีการกำหนดน้ำหนักในการ ตอบตัวเลือกวิธีนี้นิยมใช้กันมากกว่าวิธีอื่น

5. การวิเคราะห์ข้อความ (Item analysis) การวิเคราะห์ข้อความรายข้อ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

5.1 วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนที่ได้จากข้อความกับคะแนนรวม ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น Biserial correlation หรือ Pearson product moment correlation เป็นต้น

5.2 วิธีวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำของแต่ละข้อด้วยสถิติทดสอบ t (t-test)

เมื่อแต่ละระดับความเห็นของแต่ละข้อความวัดเจตคติมีค่าประจำตายตัว การที่จะหา ว่าบุคคลใดมีเจตคติเป็นอย่างไร ก็ใช้วิธีการรวมน้ำหนักหรือคะแนนจากการตอบทุกข้อความ ของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูง หรือได้คะแนนสูง แสดงว่า ระดับเจตคติของบุคคลนั้นต่อสิ่งนั้นเป็นไปในลักษณะพอใจหรือคล้อยตาม แต่ถ้าได้คะแนนหรือน้ำหนักรวมต่ำย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความรู้สึกไม่พอใจหรือคัดค้าน ในสิ่งนั้น ๆ

3. มาตรวัดของออสกู๊ด (Osgood : Semantic Differential Scale)

ออสกู๊ดและคณะ (Osgood, Suci and Tannenbaum 1957) เป็นผู้สร้างขึ้นโดยใช้คำคุณศัพท์ต่าง ๆ อธิบายความหมายของสิ่งเร้าที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคคล ออสกู๊ดเรียกสิ่งเร้านี้ว่า ความคิดรวบยอด (Concept) และให้คำความหมายของความคิดรวบยอดเหล่านั้นออกมาเป็นค่าของเจตคติหรือบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งออสกู๊ดมีความเชื่อว่าความคิดรวบยอดต่าง ๆ มีความหมาย และความหมายของความคิดรวบยอดประกอบด้วย ลักษณะสำคัญที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้น ๆ มีหลายลักษณะด้วยกันหรือมีหลายองค์ประกอบ ฉะนั้นความคิดรวบยอดต่าง ๆ จึงมีหลายมิติ (multidimension) และเนื่องจากมิติเหล่านี้มาจากความหมายทางภาษา ออสกู๊ดจึงเรียกมิติเหล่านี้ว่า semantic space และความคิดรวบยอดก็คือ จุดที่อยู่ใน space นั้นเอง

ลักษณะของการวัดเจตคติของออสกู๊ด

แบบวัดเจตคติประเภทนี้ ประกอบด้วยความคิดรวบยอดและมาตราส่วนที่ใช้คุณศัพท์เป็นคำคู่ (bipolar) ซึ่งมีความหมายตรงกันข้าม และใช้หลาย ๆ มาตรส่วนวัด และจะทำให้แบบการวัดเหล่านี้เป็นเครื่องมือวัดอันดับคุณภาพหรือประเมินความคิดรวบยอดนั้น ๆ แต่ละแบบวัดโดยแบ่งออกเป็น 7 ช่วงแต่ละช่วงมีน้ำหนักเท่ากัน

การสร้างแบบวัดเจตคติของออสกู๊ด อาจดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1. การเลือกความคิดรวบยอด หมายถึง ตัวแปรที่เป็นสิ่งเร้า (Stimulus) ให้บุคคลจัดอันดับคุณภาพการเลือกตัวแปรซึ่งเป็นความคิดรวบยอดที่คนทั่วไปรู้จักและเข้าใจตรงกัน เลือกความคิดรวบยอดที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกแตกต่างกัน และถ้าความคิดรวบยอดที่เลือกมีความหมายกว้าง ควรเลือกความคิดรวบยอดย่อยเพื่อช่วยอธิบาย

2. การเลือกมาตราส่วนเป็นการหาคำคุณศัพท์คู่ที่เหมาะสมมาอธิบายความคิดรวบยอดนั้นเอง ควรเลือกใช้หลาย ๆ มาตรส่วนในแต่ละองค์ประกอบ แล้วหาคำเฉลี่ยเพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละองค์ประกอบจำนวนมาตราส่วนในแต่ละองค์ประกอบ ออสกู๊ดไม่ได้กำหนดแน่นอน แต่ในการนำมาใช้ระยะหลัง ๆ นี้ อาจนำมาใช้เพียง 3 หรือ 4 มาตรส่วน ก็เพียงพอที่จะประเมินได้

3. การแบ่งสเกลระหว่างคำคุณศัพท์คู่ โดยทั่ว ๆ ไปจะแบ่งออกเป็น 3, 5, 7 หรือ 9 ช่วงก็ได้ แต่ออสกู๊ดแนะนำว่าแบบแบ่ง 7 ช่วง จะมีประสิทธิภาพในการทดสอบมากกว่าแบบอื่น ๆ

4. การกำหนดคะแนน การกำหนดคะแนนในแต่ละช่วงบนสเกลมี 2 แบบ คือ กำหนดคะแนนตั้งแต่ส่วนที่เป็นนิมิต (Positive) ไปให้มีค่าเป็น 7, 6, 5, ... จนถึง

ส่วนที่เป็นนิเสธ (Negative) มีค่าเป็น 1 และแบบที่ 2 คือ ให้จุดกึ่งกลางเป็น 0 (ศูนย์)
ส่วนที่เป็นนิเสธให้ค่าเป็นบวก ส่วนที่เป็นนิเสธให้ค่าเป็นลบ

5. การคิดคะแนน เมื่อนำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นไปสอบกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัดแล้ว
ก็นำมาคิดคะแนน โดยแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

5.1 การคิดคะแนนตามตัวประกอบ โดยการรวมคะแนนตามเลขสเกล
ของทุก ๆ ค่าคุณศัพท์คู่โดยแยกตามตัวประกอบ นำมาหาคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มของแต่ละองค์ประกอบ

5.2 การคิดคะแนนรวม ทำการรวมคะแนนตามสเกลของทุก ๆ ค่าคุณศัพท์คู่
และทุก ๆ องค์ประกอบรวมเข้าด้วยกัน

ความเที่ยงของเครื่องมือ ใช้วิธีการแบ่งครึ่ง (Split-half method) ซึ่งออกสุด
เสนอว่าไม่ควรต่ำกว่า .85

ความตรงของเครื่องมือ ใช้วิธีการหาความสัมพันธ์กับแบบสอบชนิด Self-Rating
ถ้าในแต่ละองค์ประกอบนำมาตรวจจำนวนไม่มากข้อ พึ่งมีการพิจารณาถึง face validity ให้มาก
การวัดเจตคติด้วยวิธีการดังกล่าวมาแล้วทั้ง 3 วิธีนั้น นับได้ว่าเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด
ในปัจจุบัน และการที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวัดเจตคติของลิเคิร์ท ก็เพราะว่าผลที่ได้จากการใช้วิธี
การวัดนี้ เทียบได้กับผลที่ได้จากการใช้เทคนิคของเทอร์สตัน และวิธีการนี้หลีกเลี่ยงปัญหาการวัดเจตคติ
ที่วิธีการอื่นประสบกัน เช่น มีวิธีการสร้างที่สลับซับซ้อน ยุ่งยาก เสียเวลาในการสร้างคำถามมาก ส่วน
ข้อดีในการวัดแบบอื่น ๆ ก็มีอยู่ในวิธีการวัดนี้แทบทั้งหมด รวมทั้งวิธีการนี้ให้ค่าความเที่ยงสูงมาก เพียง
ใช้ข้อความไม่กี่ข้อ ก็จะได้ค่าความเที่ยงสูงพอ ๆ กับวิธีอื่น ๆ รวมทั้งมีวิธีการสร้างที่ง่ายกว่าวิธีอื่น ๆ
ด้วย (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2531: 189 คักดี สุทรเสณี 2531 : 40 สงวนศรี วิรัชชัย
2527 : 65 สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ลัดดาวัลย์ รอดมณี และไพฑูรย์ ภักดี 2529 : 111
Anastasi 1988 : 586, Selltiz and others 1966 : 315)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อสถานศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (เฉลิมพล ศรีหงษ์และคณะ 2521 :
147-148) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อ
มหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ชั้นปีที่ 1 โดยเฉลี่ยแล้วมีเจตคติ
ต่อมหาวิทยาลัยในระดับปานกลางค่อนข้างดี คือ นักศึกษาร้อยละ 78.441 มีเจตคติที่ดี
ต่อมหาวิทยาลัย และร้อยละ 21.559 มีเจตคติที่ไม่ดีต่อมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่มีอายุมากและ

นักศึกษาที่ประกอบอาชีพแล้ว มีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับเจตคติที่ตีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาการศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มีสหสัมพันธ์เชิงลบกับเจตคติที่ตีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนเพศ ภูมิลำเนา และระดับชั้น หรือยศของนักศึกษาที่มีอาชีพรับราชการ ไม่มีสหสัมพันธ์กับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงแต่อย่างใด

เฉลิมเผ่า อจลันนท์ (2527 : 77-80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทศคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพที่มีต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5,020 คน แล้วแบ่งเป็นสายสามัญและสายอาชีพออย่างละเท่า ๆ กัน คือ 2,510 จำแนกเป็นนักเรียนในส่วนกลาง 1,920 คน แล้วแบ่งเป็นสายสามัญและสายอาชีพออย่างละเท่า ๆ กัน คือ 960 คน นักเรียนในส่วนภูมิภาค 3,100 คน แล้วแบ่งเป็นสายสามัญและสายอาชีพออย่างละเท่า ๆ กัน คือ 1,550 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ สภาพภูมิหลังของนักเรียน ความรู้สึกที่มีต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ต่อระบบการเรียนการสอน ความสนใจที่จะเข้าศึกษา ความรู้สึกศรัทธาต่อบัณฑิต และข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และโคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมีเจตคติต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงดีกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนภูมิภาคมีเจตคติต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหงดีกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนกลาง ฐานะครอบครัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในระดับสูงและปานกลาง จะมีความรู้สึกต่อระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหงดีกว่านักเรียนที่มีฐานะครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำและปานกลาง สนใจที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนในระดับดี นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนภูมิภาคมีความศรัทธาต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมากกว่านักเรียนในส่วนกลาง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมีความรู้สึกต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยรามคำแหงดีกว่านักเรียนสายสามัญ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์ (2529 : 45-49) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษาแพทยมหาวิทยาลัยมหิดลที่ผ่านการคัดเลือกจากโครงการส่งเสริมการศึกษาแพทย์สำหรับชนบทกับทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งการวิจัยส่วนหนึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลที่นำไปใช้ทางวิชาการจากนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล

รามธิบดี ชั้นปีที่ 2-6 ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2528 โดยการจับคู่ตามชั้นปี เพศ อายุ และคณะที่เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่ออาชีพแพทย์ เจตคติต่อมหาวิทยาลัยมหิดล และเจตคติต่อตนเองและผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาแพทย์ชนบทมีเจตคติต่ออาชีพแพทย์ เจตคติต่อมหาวิทยาลัยมหิดล และเจตคติต่อตนเองและผู้อื่นค่อนข้างดี เหมือนกับนักศึกษาแพทย์ส่วนกลาง โดยนักศึกษาแพทย์ชนบทมีค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติสูงกว่านักศึกษาแพทย์ส่วนกลาง แต่สูงกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งพิจารณารวม ๆ และแยกตามคณะที่เรียน

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2531 : 70-71) ได้ศึกษาเจตคติต่อมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ของนักศึกษาโควตาที่ลงทะเบียนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า ผู้ลงทะเบียนมีเจตคติต่อมหาวิทยาลัยโดยรวมแล้วอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายคณะ พบว่า คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะทันตแพทยศาสตร์มีเจตคติต่อมหาวิทยาลัยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.18 รองลงมาคือ คณะศึกษาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

จากการศึกษา รวบรวม เอกสาร และสรุปรงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ พบว่าเจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งใด ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม ในทางที่ยอมรับ ไม่ยอมรับ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่คนเราได้รับความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ ดังนั้น ถ้าเราทราบเจตคติของบุคคลต่อสิ่งใดแล้ว ก็จะสามารถทำนายพฤติกรรมของเขาต่อสิ่งนั้นได้ดีกว่าที่ยังไม่ทราบเจตคติของเขาเลย และเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ การศึกษาเจตคติจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการเปลี่ยนเจตคติของบุคคลนั้น อันจะส่งผลถึงการเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป